

Srečanje z ljudmi, ki so doživeli
skopsko tragedijo

Zgodbe iz ruševin

Nihče izmed tistih, ki so minuli petek doživeli »skopsko jutro groze«, ko je katastrofalni potres uničil tričetrt makedonske prestolnice, svojih vtisov ne pripoveduje lahko. Misli na številne žrtve, ki so jih videli in jim niso mogli pomagati, so jih napravile molčeče. Obzirno smo od priče velike nesreče kljub temu uspeli zvedeti nekaj zgodb, ki naj ostanejo kot dokument dogajanja okrog ene največjih elementarnih neizgovornosti pri nas.

»Ne vem, kakšna moč mi je bila dana, da sem odprl zaklenjena vrata.«

Uslužbenec JLA Dobrislav LABAN je 13 let srečno živel v makedonskem glavnem mestu, od petka pa njegovega stanovanja v Skopski ulici 7 ni več — uničil ga je potres. Pripoveduje, da je nekaj dni pred »črnim petkom« z ženo in tremi otroki službeno odpotoval v Niš, vendar se je v četrtek sam spet službeno vrnil v Skopje. »Ceprav sem bil partizan in sem v vojni doživel marsikaj hudega, sem se neverjetno ustrašil, ko me je zbu-

dilo strašno ropotanje. Nisem vedel, kaj se dogaja. Skočil sem skozi vrata, zgrabil sedovega dečka, ki mi je pritekel nasproti in po stopnicah z njim pod pazduho šinil v pritličje. Še sedaj ne vem, kakšna moč mi je bila dana v tistem trenutku; vem le, da sem z otrokom kar padel skozi dvakrat zaklenjena vhodna vrata... Zunaj naju je zajelo toliko prahu, da nisva videla ped pred sabo. V bližini se je zrušil dom JLA. Ko se je prah po-

legel, je bilo okoli mene na tisoče paničnih ljudi. Začeli smo grebsti po ruševinah. Jaz sem izvlekel lažje ranjeno sosedo in nekega dečka iz naše hiše, ki pa je imel zdrobljeno glavo...«

Dobrislav je bil na robu živčnega zloma, tako kot mnogi okoli njega. Pomislil je na ženo in otroke, zato v porušenem Skopju ni zdržal več kot nekaj ur. Ko ga je žena v Nišu zagledala živega in zdravega, je izgubila zavest, potem pa so od sreče in nesreče zajokali...

Kje je Liljana...?

Druzi Skopjanc, ki smo ga te dni srečali v Kranju, je Nikola PANOVSKI, podpolkovnik JLA. Z družino je živel v petem nadstropju lepega stanovanjske-

nosti Jugoslavije, ki ne bo nikoli zbledela!«
ALAN POULTER, vodja fantov v oldhamski skupini

»Od vsega, s čimer sem se srečala med bivanjem v Kranju, mislim, da je naredila name največji vtis gostoljubnost kranjske mladine, ki jo je izkazovala naši skupini. Nič manj pa nisem bila na-

vdušena nad lepoto pokrajine. Vse naokrog hribi, pokriti z gozdovi — to je razveseljujoč pogled za nekoga, ki živi v angleškem industrijskem mestu, kakršno je Oldham. Obiski tovarn, muzejev in krajev nepopisne lepote... za nas so bile to najprijetnejše počitnice!«

JEAN FIELDEN, »prva-kinja« deklet v oldhamski skupini

»Den se« odkriva nepoznana življenja

Skrivnostna pečina
in zamisel
o »Denisi«

Jacques-Yves Cousteau, konstruktor moderne potapljaške naprave »Denise«, je takole pripovedoval o njenem nastanku: »Zamisel o »Denisi« se mi je porodila v Rdečem morju. Leta 1952 sem ob nekem potapljanju vzdolž morske črte Shab Suleim začutil potrebo po majhni raziskovalni napravi, s katero bi se lahko potopil v morske globine. Takrat sem bil v skafandru. V globini 65 metrov sem zagledal misteriozno pečino — toda že je nisem več videl, ker smo prišli v območje neke pijanosti, ki jo doživlja vsak potapljač pri tej globini. V ustih sem začutil kovinski okus, ki je povzročal določene privide in zaradi katerega sem izgubil kontrolo nad samim seboj.

Ko sem se vrnil na površino, sem sklenil, da se bom ves posvetil gradnji naprave, ki mi bo omogočila raziskati to skrivnostno pečino. Sklep sem držal. Po sedmih letih dela, leta 1959, sem »Denise«, to novo raziskovalno napravo, prvič preizkusil v Porto Ricu. Od takrat pa do danes je opravila že 95 dolgih poti pod morsko globino.

Zaradi varnosti
ostanejo pod vodo
samo 4 ure

»Denise« skriva v sebi mnogo pridobitev moderne potapljaške tehnike. Obod je iz plastične mase, pod njim pa se skrivajo številne zelo zamotane naprave, ki omogočajo »Denisi« najrazličnejša raziskovanja. Prav svoji majhnosti se ima zahvaliti, da se lahko spusti na področja, ki jih še ni videlo človeško

(Nadalj. na 4. strani)

DOBRISLAV LABAN

NIKOLA PANOVSKI

ANGELA LIKAR s sinom

Zgodbe iz ruševin

(Nadaljev. s 1. strani)
dobro, kakšno je bilo stano-
vanje. Kasneje sem zvedel,
da hčerke do tedaj še ni bilo
v Skopje, medtem ko mi uso-
da ženin sestre Liljane še
ni znana. Tekel sem k njeni
prijateljici, kjer bi lahko pre-
nočila, toda to njeno prija-
teljico so našli mrtvo...

Ves dan in vso noč sem
potem pomagal reševati iz
ruševin našega in sosednjih
blokov. Našli smo brata mo-
jega komandanta, ki pa je v
zasilni bolnišnici umrl; rešili
pa smo ženo nekega inženir-
ja, ki sedaj v Braziliji gradi
naše veleposlanstvo, in tri
njune otroke. 23 žrtev so po-
kopale ruševine osnovne šole
»Goce Delčeva« v našem sta-
novanjskem naselju; tam
nam je uspelo rešiti le neko
ženo in njenega moža.

Za las so ušli smrti

Jeseniška rojakinja An-
gela LIKAR je v Skopje
odšla 1956. leta, ker je
bil njen mož tam zaposlen
kot vojni pilot. Z možem in
6-letnim sinkom so stanovali
v četrtem nadstropju 7-nad-
stropnega bloka. Ker je mož

Agadir, Iran, Skopje... S svojimi geofoni neumorno prisluškujejo v ruševine. Morda bo-
do še zaslišali slabotno dihanje srca...

službo pričeval že ob 5. uri,
jih prvi potresni sunek ni
zalotil v postelji.

Ko se je pričel hrum, smo
vsj stekli na cesto in za las
ušli smrti, ker je drugi,
močnejši sunek naš stano-
vanjski blok porušil. Taval
smo od ruševin do ruševin
in sama ne vem, kako smo
preživeli dan groze. Ko so
moža mobilizirali v reševalno
ekipo, sem bila z njim na
letališču. Tam naju je s si-
nom prevzel pilot, ki je stal-
no vozil v Cerklje pri Breži-
cah, od koder sta naju dva
Mariborčana z avtom odpe-
ljala v Maribor, nama oskr-
bela hrano in prenočišče v
hotelu, naslednji dan pa iz-
ročila 10 tisoč dinarjev za po-
tovanje do Jesenic.

Peti brodolom je bil usoden

Star je bil 37 let. V Arca-
chonu so bili prepričani, da
se bo vrnil 14. julija, ker je
nekoč dejal: »Nesreča ne bo
trajala večno, jaz pa sem po-
trpežljiv.« Mislil je, da mu
bosta to pot morje in vreme
bolj naklonjena.

Jadrati čisto sam po brez-
mejnem oceanu je bila vr-
atolomna stvar. Na tako pot
se je podal letos marca člo-
vek, ki je bil včasih padavec
v Indokini, nato lovec na
divje zveri v Afriki, pred še-
stimi leti pa je pričel svojo
tvegano in nevarno kariero
kot pomorščak — avanturist.
Življenje ga je strašno ra-
zočaralo, čutil je, da je mor-
je njegov edini prijatelj. Ne-
koč je pisal svojemu prija-
telju: »Moji veliki bridkosti
je ime Babette. V njo ne za-
upam več. Nobenih upanj ni-
mam več.« Odločil se je, da
bo svojo bolečino zaupal
morju, zato se je letos 31.
marca odpravil na dolgo in
nevarno pot po Atlantiku. To
je bila že njegova peta avan-
tura. Štirikrat je doživel
strašne nevihte na odprtem
morju, vendar se je vselej vr-

nil. Peta pa je bila zanj usod-
na. Ribiči so ga videli ob oba-
li Azorov, kako je izginil v
pobesnelem morju, ne da bi
mu mogel kdo pomagati. To
je bilo 7. junija. Nikoli več
se ne bo vrnil v Pointe à Pi-
tre, kjer je dvignil sidro.

Visoko, izbočeno čelo. Dvo-
je vdrtili oči gori v strastni
ljubezni do morja. Živahne
kretnje, prijeten glas. Tak je
bil René Lescombe. Stirje
brodolomi mu niso vzeli po-
guma, da jim ne bi vedno
znova želel kljubovati. Bil je
prepričan, da se morja ni
treba nikoli bati. Kljub temu
ga je morje izdalo. Bil je
samotar, živel je samo za
svoje ladje, ki jih je sam iz-
deloval. Poslednje potovanje
je bilo samo priprava na še
veliko težjo in nevarnejšo ek-
spedicijo; sanjal je, da bi
objadral rt Horn na Islandu.
Vendar — ta želja se mu ne
bo nikoli uresničila. Grška
tovarna ladja »North Prin-
cess« in neka sovjetska ladja
sta bili zadnji, ki sta videli
silhueto Lescombejeve ladje,
ki je plula po Atlantiku.

Nekaj kratkih zanimivosti

Nebotičniki v polarnem pasu

Sovjetski inženirji in teh-
niki izdelujejo načrt Noril-
ska, velikega sibirskega ru-
darskega mesta, ki je 300 ki-
lometrov severno od polar-
nega kroga. To novo nase-
lje bo sprejelo okoli 14.000
prebivavcev. Zgradbe imajo
tudi do 11 nadstropij in so
prve tako visoke konstrukci-
je v polarnem krogu.

Vrt v hiši tudi pozimi

Neka japonska tovarna je
poslala te dni na tržišče
»zimске vrtove«, ki omogoča-
jo gospodinjam, da tudi po-
zimi gojijo cvetje, paradiž-
nik in drugo zelenjavo. Ti
miniaturni »zimski vrtovi so
težki največ 1600 g, široki pa
so 40 cm. Na tržišču veljajo
10.000 dinarjev. Vsak »zimski
vrt« je oskrbovan z elek-
tričnim tokom, ki vzdržuje
stalno temperaturo dvajsetih
stopinj Celzija.

Za varnost v cestnem prometu

Število avtomobilskih ne-
sreč v Angliji, kakor tudi v
večini drugih držav, stalno
narašča. Izdali so zelo stroje
ukrepe, ki med drugimi dolo-
čajo tudi odvzem voznškega
dovoljenja za malo večji pre-
kršek prometnih predpisov.

TRANZITOSRSKI TELEVIZORJI

Videti je, da Japonci ne mirujejo na nobenem področju
tehnike in se povsod vztrajno prebijajo na vrh. Tako na
primer že nekaj časa serijsko izdelujejo majhne prenosne
televizijske sprejemnike, ki tehtajo le 3 kilograme in pol
tež jih lahko napajamo iz omrežja ali baterij. Aparat meri
19, x 10,5 x 18,5 cm in ima 13 centimetrski ekran. Kljub temu,
da so majhni, taki televizorji niso preveč poceni.

NOVOST ZA TURISTE

Neki razstavljavec je prikazal na letošnjem kamping
sejmu na dunajski razstavi majhen električni »meh«, ki lah-
ko v nekaj minutah napolni še tako velik gumijast čoln,
da o blazinah sploh ne govorimo. Naprava lahko črpa ener-
gijo iz vsakega avtomobilskega akumulatorja.

Dovoljenje odvzamejo samo
za določeno dobo. Po nedav-
no objavljenih podatkih je
bilo v letu 1962 odvzetih
skupno 648 voznških dovo-
ljenj.

Plavajoča univerza

Potniška ladja »Sedem mo-
rij« je zasidrana v newyor-
škem pristanišču in čaka, da
se bodo na njej končale pri-
prave, da bo lahko prevzela
funkcijo »plavajoče univer-
ze«. V oktobru bo ta ladja
sprejela na krov 500 študen-
tov in 35 profesorjev, ki bodo
šli na pot okoli sveta. Med
plovbo bodo na ladji redna
predavanja, bivanje v prista-
niščih pa bodo izkoristili za
razgovore s krajevnimi pred-
stavniki. Z njimi bodo raz-
pravljali o življenju v tistih
mestih in državah, razen tega
pa še o temah, ki jih bodo
zanimali.

Najprej streha in šele nato temelj

V Coventryju so pričeli
graditi poslopje po novem
načinu britanskega inženirja
Adlera. Najprej so zgradili
streho, nato pa nadstropja,
od najvišjih do najnižjih.
Streho in vsako nadaljnje
nadstropje je zgradilo 40 or-
jaških hidravličnih dvigal.
Gradnja poslopja po tem na-
činu traja tri dni. Gradnjo
vodi inženir, ki je nameščen
v posebni kabini.

Rekli so ...

Zenski, ki ima vse, kar
želi, manjka tisto, kar bi
lahko še želela.

Noel Howard

Na tem svetu se ne do-
gaja ničesar novega. Govo-
ri se vedno o istih starih
stvareh, samo s to razliko,
da jih doživljajo vedno
novi ljudje.

William Saroyan

Ko je človeku 18 let,
ima na jeziku samo besedo
»jaz«. Kasneje vedno raje
uporablja besedo »ti« in
nato »mi«.

George Duhamel

Sreča v zakonu je odvis-
na tudi od tistih besed, ki
jih drugemu nikoli ne re-
čemo.

Madelaine Vivier

Ce bi se ženske oblačile
samo zato, da bi ugajale
svojim možem, potem bi
mogle nositi obleke starej-
šega datuma.

Thornton Wilder

Album družinskih foto-
grafij je privatna zgodovi-
na sveta o slikah.

Bernard Buffet

Človek vedno išče vzrok
svoje nesreče, a je ne more
najti, čeprav v vsaki hiši
visi ogledalo.

André Cayatte

Možje se danes zelo radi
zbirajo v kuhinjah, ker je
to edino mesto, kjer se lah-
ko skrijejo pred svojimi
ženami.

Bob Hope

Kdor ne prenese tujih
dokazov, ni prepričan niti
v svoje lastne.

Edgar For

Največja prednost člo-
vekovih uspehov je v tem,
da mu ni treba več poslu-
šati dobrih nasvetov svojih
znancev.

Heinz Pühmann

Največji dokaz zakonske
harmonije je obojestranska
tišina v kritičnem trenutku.

Pearl S. Buck

Ljubezen izrine iz glave
vse misli in jih nadomesti
z eno samo. Uboga žrtev
pa misli, da se je na ta
način še obogatila.

Curd Jürgens

Na svetu obstajajo bre-
mena, ki nam lajšajo živo-
ljenje — na primer: ženske.

Maurice Chevalier

Novinarji in fotoreporterji pišejo kroniko Skopja, reševalne ekipe pa požrtvovalno rešujejo preživele in mrtve iz ruševin

Vrsta tragedij v še večji tragediji

Najdragocenejše, kar hranimo globoko v sebi, so spomini. Pestra je njih dolga vrsta in svetlejši so odrinili bolj mračne daleč v ozadje, da komaj še vemo zanje. Kot knjiga so, ki nam pripoveduje o življenju.

Knjiga spominov! Vedno nam je pri roki, često prebiramo strani v njej in se tiho smehljamo predse. V tej knjigi so strani, ki blede in postajajo nejasne in nečitljive, druge pa so, ki jih ne bomo pozabili.

Spomin, ki ne bo nikoli zbledel

Zadnja stran knjige spominov je odprta pred menoj. Črna je, tako črna, kot je žalost v naših srcih, ki le nerada obroblija stran v tej prečudoviti knjigi s črno barvo. Veliko je napisanega na tej zadnji strani. Zmanjkuje mi besed, stran je polna, solze me dušijo... Misli mi uhajajo daleč prek nižin, strmih vrhov, prek siromašnih in bogatih pokrajin. In kje je konec? Misli se mi vedno znova vračajo med ruševine sončnega mesta ob Vardarju, med zidove, ki goli nemo štrlijo kvišku. Zdi se, kot da so sredi največjega življenjskega poleta onemeli v strašnem kriku groze. Nemo pro-

sijo pomoči. Pomoči, ki naj bi rešila nedolžne žrtve pod njimi. Sami pa ne morejo storiti prav ničesar. Pod njimi ni več živih. Samo črček se je kdove kako znašel na porušenem balkonu, kjer nemurno nadaljuje svojo simfonijo.

Vse je odvisno od sreče

Lepo mesto ob Vardarju je zgubilo svojo pravo podobo. Goli stebri, prazni balkoni, kupi ruševin — vse to priča o strašni orgiji narave, ki je divjala po skopskih ulicah. Sledovi rušenja še vedno z nezmanjšano silo zaposlujejo zavest kakor strašne sanje, ki jim ne verjamemo in ki bi se jih želeli čim prej znebiti. Ljudje tavajo

okrog svojih domov, ki jih ni več, z golimi rokami kopajo med ruševinami, da bi morda v prahu in kamenju zagledali znan obraz. Vendar se največkrat mučijo zaman. Ljubljenih ljudi ni več. Jok. Kriki groze, ko povlečejo iz ruševin mrtvega očeta, sina, starega očeta... Le tu in tam vidiš ljudi, ki se srečni objemajo in poljubljajo, ker jih ni zadela podobna usoda... Vse je odvisno od sreče! Vedno je v takih primerih vse odvisno od sreče...

Mlada Ljiljana Tunguz je srečna. Njo je obvarovalo samo golo naključje. Njen mož je bil na odsluženju vojaškega roka v Skopju. Ljiljana je želela videti svojega moža, zato je dan pred nepozabno nesrečo nič hudega sluteč prispela v Skopje.

Kako naj bi tudi slutila? — Mar so vsi tisti nesrečniki, ki ležijo v bolnicah, na pokopališčih, pod ruševinami, slutili, kaj jih čaka drugi dan? Ljiljana je vztrajala, da bo spala v hotelu »Makedonija«. Sele po dolgem dopovedovanju, da so vsi prostori zasedeni, je klonila. — Spala je nekje drugje. Vsekakor na mnogo varnejšem mestu, ker bi bila tudi ona danes ena izmed tistih, ki jim ne bi bilo moč gati.

»Poljubi očka namesto mene! Jaz bom umrla«

V neki hiši, v Ulici JNA, se je odigravala pretresljiva drama. Ekipa reševalcev, ki je pomagala dekletoma, tega prizora ne bo nikoli mogla pozabiti. Sredi noči so se prebili do Ljubice in Ljilje Georgijevski. Še malo in rešeni bosta, so si mislili. Zgodilo pa

se je drugače. Vojak, ki se je tesno približal obema dekletoma, ki sta stisnjeni ležali skupaj pod skladi kamenja, je nenadoma zaskočil slabotno šepetanje. Prisluhnil je. Ljilja je z zadnjimi močmi tiho rekla Ljubici: »Poljubi očka namesto mene. Jaz bom umrla.« Takoj za tem so ju potegnili ven. Bili pa so še globlje pretreseni, ko so videli, da so bili prepozni. Ljilja ne bo nikoli več poljubljala svojega dragega očeta. Celo takrat, ko sta si s smrtjo gledali iz oči v oči, ni pozabila svojih dragih. Tudi Ljubica ne bo mogla izpolniti obljube, ki jo je dala v poslednjem trenutku svoji sestri. Polne štiri ure so se zdravniki borili za njeno življenje. Vse je bilo zaman. Pobesnena narava je zahtevala še eno žrtev. Očeta bo v imenu Ljilje in Ljubice poljubil njen rešitelj...

Nikoli več ji ne bo skuhala kave

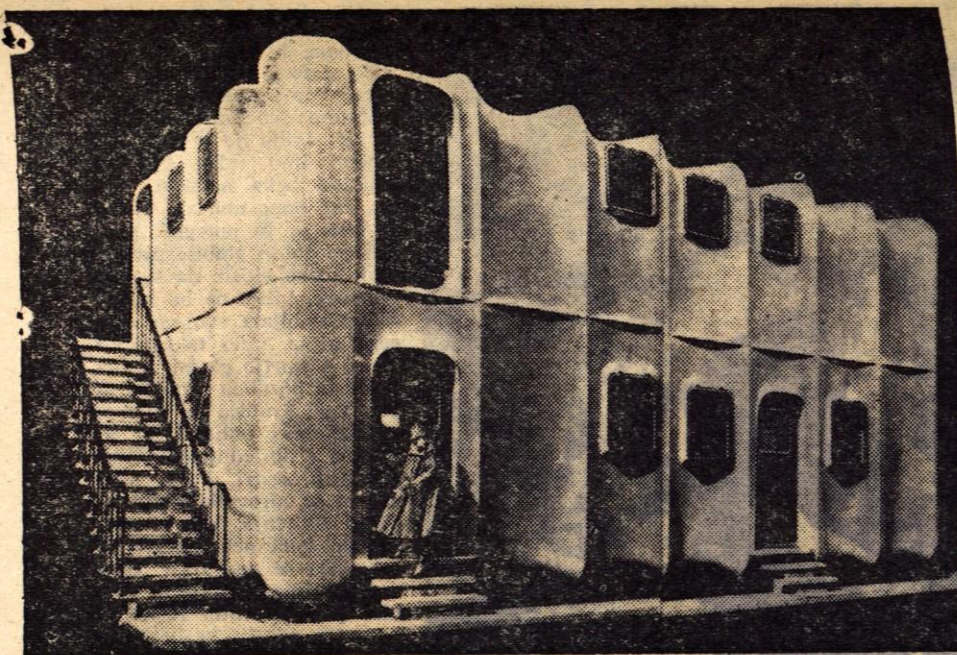
V sobi bolnice v Vranju leži 83-letna starka. Nепrestano je v globoki nezavesti, le včasih se za trenutek zdravi. Pogleda okrog sebe, njen pogled je zameglen, zdi se, da ničesar ne opazi. Misli, da je sama. Pritožuje se nad svojo hčerko, ker ji ne prinese kave v posteljo, tako kot je bila vedno vajena. Bolničarka grabi za roko in nenehoma izgovarja imena svojih otrok, pripoveduje drobne stvari iz svojega življenja, nato pa zopet omahne v globoko nezavest. Starka je po dolgih letih prišla iz daljne Bolgarije, da bi obiskala svojo hčer in dva sinova. Sedaj ne ve nič več o njih in verjetno

tudi nikoli ne bo izvedela krute resnice.

Poleg te starke leži v isti sobi Blagorodna Petrova Dimitrova, mlada inženirka, ki je pred 19 dnevi darovala Skopju novo življenje. Bila je priča, kako je kamnit blok pokopal pod seboj njenega moža, znanega inženirja, ko je s starejšim sinom bežal skozi vrata. Od njenih je ostala živa le še teta. Ko so Blagorodni operirali glavo in ko je prišla k zavesti, je neprenehoma ponavljala imena svojih otrok in moža. Teta sedi ob njenem zglavju in ji dopoveduje, da so vsi njeni živi in nepoškodovani. Toda mlada žena ji ne verjame. Ve, da je to nemogoče.

Hrano so ji pošiljali po cevi

Hotel »Makedonija«, močna zgradba v srcu Skopja, je danes samo še kup kamnitih skladov in (Nadaljevanje na 11. strani)

Hiša iz bakelita

V Birminghamu so zgradili prvo hišo iz gradbenega materiala, ki ga imenujejo kar »sendvič iz plastičnih mas«. Dve zunanji plasti sta iz posebne vrste poliestra. Med njima je komaj dva centimetra debela plast bakelitne pene. Ves ta »sendvič« je debel le 2 cm in pol, od toplote in mraza pa izolira prav tako dobro, kakor 28 cm debela stena iz votle opeke.

Prvo vprašanje, ki se nam ob tem podatku vsiljuje, je, kolikšna je trdnost te hiše, ki ima tako tanke zidove. Problem je arhitekt rešil tako, da je predvidel vbočene in izbočene dele sten, s čimer je dosegel potrebno trdnost. S tem načinom oblikovanja je dosegel še to, da je mogoče vsak del posebej izdelati in nato na zelo enostaven način spojiti, pri čemer odpadejo vse stare in dolgotrajne metode gradnje. Kakor pri vsakem sodobnem objektu nosijo tudi tu glavno breme jekleni nosilci. Vmesne stene, ki ne nosijo nobene teže so iz umetnih mas.

Gradnja takega objekta je neverjetno enostavna, saj hišo lahko zgradijo monterji v nekaj urah. Transport

sestavnih delov je zaradi majhne teže zelo poceni. Dole spajajo s posebnimi vijaki in zagostami oziroma jih pritrdijo na jeklene nosilce. Spranje prilepijo s posebnim trakom, na katerem je debela plast lepljivega materiala. Hiša v Birminghamu je 11 m in pol dolga, 7 m široka in nekaj manj kot 6 metrov visoka. Če bi bila zgrajena iz opeke, bi tehtala okoli 84 ton, nasprotno pa hiša iz bakelita

tehta le 15 ton, vključno z jeklenimi nosilci in lesenim tlorajem. Zaradi manjše teže odpadejo med drugim tudi veliki izdatki za temelje. Potreben je le manjši betonski obod, v katerega se pritrdijo jeklene cevi. Okoli 60 cm nad zemljo leži betonska plošča, ki je obložena s plastičnimi ploščicami, ki so obenem že tla pritličja. V celoti pa je hiša videti kakor grelec centralne kurjave z okni in vrati.

ZANIMIVOSTI

NAJSVETLEJŠA ŽARNICA

V laboratorijih General Electric so izdelali žarnico z izredno svetlobo, za katero menijo, da je trikrat močnejša od sonca. Zanimivo je, da ni ta žarnica nič večja od navadnih, po svetlobni moči pa odtehta 3000 navadnih 75-watnih. Žarnica je dolga 11,43 cm, v premeru pa meri 9 cm. Njena svetloba doseže pri 5000 W 275.000 lumnov.

FOTOGRAFIRANJE IZ ZRAKA BREZ LETALA

Tako fotografiranje z višine 30 metrov omogoča majhen tovorni avto, na katerega je v vodoravni legi položena 5 m dolga cev. Ko pripelje avto do zaželenega prostora, dvigne cev v navpično smer in iz nje se druga za drugo prikaže še pet enako dolgih cevi. Na koncu zadnje, najtanjše je fotografski aparat, ki ga je mogoče od spodaj uravnavati s pomočjo zrcalnega sistema. Kamera pošilja s 30 metrov visokega teleskopskega jambora fotografije s hitrostjo 70 km na uro in dela avtomatično.

MLEKO brez kravje pomoči

Tovarniška izdelava mlek neposredno iz rastlin

V našem civiliziranem stoletju, ko postaja Zemlja tako majhna, da jo je mogoče obleteti v pičlih dveh urah, poznamo še vedno dvoje vrst ljudi, izmed katerih manjši del ne ve, kaj je lakota, drugi, večji, pa ne, kaj pomeni imeti preveč hrane. V nekaterih zahodnih državah se ukvarjajo s problemom presežkov v kmetijski proizvodnji, medtem pa je nič manj kot dve tretjini človeštva podhranjenega. V Severni Ameriki zaužije na primer posameznik dnevno 66 g živalskih beljakovin, na Daljnem vzhodu pa iščejo primerne rešitve za zagotovitev desetine od tega, to je približno 7 gramov na osebo dnevno.

Zakaj umetno mleko

Beljakovine so ene izmed najvažnejših sestavin v človeški prehrani in mleko je živilo, ki je prav zaradi tega izrednega pomena. Če bo torej uspelo, da bodo začeli umetno mleko iz trave, zelenih listov in tudi iz plevela pridobivati v velikih količinah brez dolgotrajnih in dragih ovinkov, bo to izrednega pomena za preskrbo z beljakovinami za ves svet. Neposredno pridobivanje mleka iz rastlin bo zlasti pomembno za tiste države, kjer je otežkočeno in drago gojenje goveda, ovac, koz itd. Zato ni nič čudno, če se Indija zelo zanima za angleške raziskave, ki vzbujajo mnogo upanja.

Plevel res ni draga surovina

Doktor Frank Wokes, 72-letni kemik, živilski strokovnjak in vodja raziskav na rastlinskem področju v Garstonu pri Watfordu, to je nedaleč od Londona, meni, da bodo s tako predelavo

tistih rastlin, ki so bile do sedaj neizkoriščene, znatno pa pomagali tistim državam, ki z dosedanjim načinom predelave rastlin ne morejo kriti lastnih potreb. »Seveda nikakor nismo tako daleč, da bi s sveta odpravili podhranjenost,« meni dr. Wokes, ki obogatili prehrano, predvsem skupaj s svojo ženo že od mladosti dela na tem področju.

Svetovni patent za pridobivanje rastlinskih beljakovin pripada dvema britanskima postopkoma. Prvega so razvili v državnem kmetijsko-raziskovalnem zavodu, drugega pa preizkušajo pri nekem velikem kemičnem podjetju. Oba postopka temeljita v bistvu na istem principu, pri katerem se stene predelanih rastlin raztrgajo, celicna vsebina — protoplazma pa se izloči. Protoplazma je mešanica različnih, predvsem beljakovine vsebujočih substanc. Tekočina se z vodo zmeša in segreje, da se izloči protein. Končni izdelek ima lahko obliko moka ali je konserviran kot gosto tekoča snov. Za uporabo na trgu je pripravljen redko tekoč. Ta snov pa še ni uporabna kot mleko in tudi nima takega videza, temveč je primerna le kot primes za kruh, kruh in konserve.

Ceprav to, kar danes prihaja iz majhne laboratorijske tovarne, res še ni v celoti podobno kravjemu mleku, je najvažnejše delo že opravljeno in ostala prizadevanja so namenjena v to, da znanstveniki uspejo dodati tej tekočini še ostale snovi, ki jih pravo mleko vsebuje. Tako je na primer z vitaminom B12, katerega široki pomen za človeško prehrano so spoznali šele pred kratkim.

Največja barvna fotografija

Neka nemška metalurška tvrdka je v švicarskem mestu Lausanne naročila ogromno barvno fotografijo, ki verjetno nima primere v Evropi. Fotografija je visoka 5,20 m in dolga 19,60 m ter izdelana iz 42 manjših kosov, izmed katerih je vsak posamezni dolg več kot dva metra in pol ter nekoliko manj kot en meter širok. Kosi so tako dobro zlepjeni, da se to le težko opazi. Fotografijo so izdelali valedni mesec dni.

»Denise« odkriva nepoznana življenja

(Nadalj. s 1. strani)

oko. »Denise« meri le 2,80 m v premeru. Hitrost potapljanja ni velika, znaša le 1 km/h; če pa bi imela hitrejši vijak, bi bila veliko manj gibčna.

Ekipa mož — raziskovalec leži pri svojem delu na blazinah. Skozi line, v katerih so nameščene posebne leče, opazuje podvodni svet. S seboj imajo magnetofon, ki beleži pri svojem delu na blazinah. Razen tega imajo s seboj tudi

posebno napravo za poslušanje morskih шумov — hidrofon, ki jo lahko spustijo tudi do 100 m globoko. Medtem pa kamera avtomatično snema gibanje živali, ki povzročajo vsakovrstne zvoke. Druga kamera, ki je na desni strani »Denise« je še popolnejša. Ta omogoča snemanje leve strani naprave in dna obenem.

Glavna originalnost »Denise« pa je v tem, da jo nje- nih 6 akumulatorjev, napol-

njenih z oljem, oskrbuje z energijo za pogon, razsvetlitev in za merilne instrumente. Jeklene zračne šobe in vodne črpalke so na zunanji strani in delujejo pod pritiskom, poganja pa jih olje. »Denise« zaradi varnosti nikoli ne ostane dalj kot štiri ure pod vodo, čeprav je njena zmogljivost 24 ur. Ko zmanjkuje zraka, ki je ostal še od takrat, ko so bili na površini, začne počasi dodajati čisti kisik. Zrnca apna pa

posujejo zato, da vpijajo ogljikov dioksid.

Naprava ima tudi neke vrste pinceto, ki je nameščena na zunanji strani in lovi razne živali ter pobira rastline in minerale. V notranjosti so kamere, ki povedo, kdaj in kako se mora dotakniti tal, koliko je še kisika in kakšni so morski tokovi.

Njena naloga je zgraditi pravo raziskovalno naselje na morskem dnu.

PRIJATELJI Z OTOKA

Mladi Oldhamci v Kranju

Mogoče ste jih srečali na kranjskih ulicah, na kopališču ali v trgovini ali morda v restavraciji Park (s steklenico piva ali cockte — za katero pravijo, da je najboljše brezalkoholna pijača, kar jih poznajo — pred seboj)? Mogoče so brcali žogo (nikamor ne gredo brez nje!) poleg vas ob Blejskem jezeru ali se kopali skupaj z vami v Fiesi? Ne vem kje, toda prav gotovo ste jih srečali — skupino fantov in deklet, vedno nasmejanih in dobre volje, ki jih ne bi ločili od naših, če ne bi govorili angleško.

Osemindvajset in dva

Osemindvajset mladih ljudi, štirinajst fantov in štirinajst deklet iz Anglije, iz bratskega mesta Oldhama, je prišlo za dvajset dni v Kranj, da bi se v počitniškem vzdušju spoznali z našo deželo in z našimi ljudmi. V teh treh tednih nam je gospod Watt, izkušen organizator mladine (pravi, da se je kot tak srečal s približno pol milijona mladih!), ki je s svojo ženo (mimogrede — tu sta praznovala svojo srebrno poroko) spremljal to skupino, večkrat dejal: »Če je bil kdaj vaš namen, da naj bi ti mladi ljudje vzljubili vašo deželo in vaše ljudi, ste iskro mirni: uspeli ste. In ker so to mladi ljudje, niste pridobili samo njih, ampak vso njihovo generacijo!« Ob koncu smo mu verjeli — skoraj vsi so šli neradi domov.

Kako tudi ne! Sklenili so mnoga poznanstva in prijateljstva, svojo mlečno belino so zamenjali z lepo zagorelo poltjo — predvsem pa so videli mnogo novega. Ne samo naše naravne lepote, ampak tudi naše tovarne in moderne zgradbe (ki so jim zelo všeč), pa naše muzeje in spomenike preteklosti. Vse so z zanimanjem spremljali in uživali v vsem, čeprav smo jih včasih kar krepko utrudili. Vendar: brez pesmi se niso nikoli vračali domov, v dijaški dom na Zlatem polju, s katerega je tri tedne plapolala angleška zastava ob naši in francoski.

Bili so na sprejemu pri predsedniku občine tov. Martinu Koširju (niso mogli prehvaliti naše občinske zgradbe!) in se po živahnem razgovoru veselo zavrteli ob poskočnih vižah naših polk in valčkov. Srečali so se s skupino mladih Kranjčanov, ki gre letos v Oldham — in plesali z njimi twist. Desetorica se jih je sešla s predstavniki naših mladinskih organizacij in se pogovorila o svojih in naših metodah in problemih.

Ogledali so si »Savo«, obrat 2 (in si s posebnim zanimanjem ogledovali angleške stroje), »Iskro«, kjer se predvsem niso mogli načuditi spretnosti delavk pri sestavljanju najbolj drobnih delcev, in obiskali so »Tekstilindus«, kjer so se počutili kot doma — saj bodisi sami bodisi njihovi starši ali sorodniki delajo ali so delali v tekstilni industriji.

Počitek na kmečkih klopeh

Videli so škofjeloški muzej in s posebnim užitkom posedli po starih klopeh v kmečki hiši, ki je del tega muzeja. Ogledali so si razstavo o Prešernovi brigadi v kranjskem mu-

zeju in muzej NOB v Ljubljani. Bili so tudi v Dragi in v Begunjah, kjer so se dolgo razgovarjali s komandantom partizanske enote, ki je osvobodila Begunje. Begunjski zapori so jih globoko pretresli in le redki so prišli do zadnje celice.

Kopali so se na Sori (nekdo mi je rekel: »Že tri ali štiri leta nisem doživel tako sončnega dneva!«), se zapeljali na Kravce (bilo je oblačno in nismo mogli uživati razgleda, toda za zabavo je poskrbela žičnica, ki se je dvakrat ustavila in smo potem veselo klicali in strašili drug drugega). Z mladinci iz »Iskre« so se nadihali svežega zraka po plohi na Jezerskem (z lahno meglico prekritega jezera se niso mogli nagledati in eden se je celo kopal v njem — čeprav neprostoovoljno), z mladinci iz »Tekstilindusa« pa so si ogledali Ljubljano (tudi skupščino) in se na koncu spravili v grajski stolp na požirek pijače.

Postavili so tudi enajstorico za nogometno tekmo z Nakelčani in izgubili z 2:4 (toda: po »sprehodu« do Nakla), se pomerili s Triglavovim moštvom »trhlih vej« (9:27) in z njihovimi mladinci (16:10). Bili so v kranjskih knjižnicah, na »kresni noči« in v kinu, velikokrat pa v restavraciji Park, kjer je njihov najstarejši fant tudi praznoval svojo polnoletnost — 21. rojstni dan.

Od Planice

Najbolj od vsega pa so jih seveda navdušili celodnevni izleti: prek Jelovice v Bohinj, do slapa Savice, na Bled in v Drago in Begunje — v Kranjsko goro, v Planico in na Vršič (skupaj z mladimi Francozi iz La Clotata) — v Postojnsko jamo, v Koper, Fiesi in na »Formo viyo«. Bili so navdušeni, včasih brez besed. Nekdo mi je rekel: »Ne vem, če vam bomo mi lahko pokazali kaj podobnega, kaj enako čudovitega. Ali bolje: vem, da vam ne bomo mogli.«

Morda res ne, mladi prijatelji z otoka, toda — saj ne prihajamo zato k vam. Obiskali vas bomo zato, da spoznamo vašo deželo in da postanemo še večji prijatelji z vami in z vašimi vrstniki. Kakor čudno zveni, je bilo vendar v naših srcih veselje, ko smo v torek ob slovesu videli solze v vaših očeh: zakaj vedeli smo, da se težko poslavlja zato, ker smo postali prijatelji in ker ste vzljubili našo deželo. Solza, ki jih rodi prijateljstvo med narodi, pa bi se moralo veseliti vse človeštvo. Zato smo obenem z žalostjo in z veseljem v srcu klicali za vašim vlakom: Na svidenje! Na svidenje na vašem otoku, v vašem bratskem mestu — in na svidenje spet v Kranju, v vašem drugem domu. Zakaj prepričani smo, da se boste še kdaj vrnili kot naši stari prijatelji ali pa bodo prišli k nam vaši prijatelji in bomo spet objeti zapeli našo »Mi se imamo radi« in vašo pesem »Auld Lang Syne«!

DUSAN OGRIZEK

Na terasi dijaškega doma — vedno nasmejanih obrazov

Radijski spored

OD 3. AVGUSTA do 10. AVGUSTA 1963

Poročila poslušajte svak dan ob 4.05, 5.05, 6.00, 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

Sobota, 3. avgusta

8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji	15.15 Zabavna glasba
8.35 Zabavni orkestri tega tedna	15.30 Edward Elgar: Enigma variacije
8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani	16.00 Vsak dan za vas
9.10 Deset pianistov iz desetih dežel	17.05 Gremo v kino
9.53 Preludij Aleksandra Godikvoja zaigra violinist Karlo Rupel	17.50 Zabavni orkester vzhodnonemškega radia
10.15 Pojeta vokalna kvarteta »The Hi-Lo« in »Cejanda«	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
10.30 Simfonična antiteza	18.10 Skladnice za kratek čas
10.55 Vsak dan nova popevka	18.45 Novo v znanosti
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	19.05 Glasbeni razglednice
12.05 Zabavna glasba	20.00 Javna oddaja narodno-zabavne glasbe
12.15 Kmetijski nasveti — Krompir kot krma za živino	21.00 Za konec tedna — ples
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	22.15 Oddaja za naše izseljence
13.00 Melodije za razvedrilo	23.05 Za zabavo in ples
14.05 Mario del Monaco v Verdijevih operah	
14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo	

Nedelja, 4. avgusta

8.00 Mladinska radijska igra — Lov za izginulimi oblaki	20.50 Športna poročila
8.45 Istrski skladatelj Ivan Matetič-Ronjgov mladini	21.00 Galerija opernih likov
9.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo I.	21.15 Skupni program JRT — studio Sarajevo
10.00 Se pomnite, tovariši...	23.05 Plesna glasba
10.30 Pisano nedeljsko glasbeno dopoldne	
11.30 Nedeljska reportaža	
11.50 Zabavni intermezzo	
12.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo II.	
13.30 Za našo vas	
14.00 Koncert pri vas doma	
14.15 Operni koncert	
15.15 Hammond orgle	
15.30 Danes popoldne	
19.05 Glasbene razglednice	
20.00 »Pod lipco zeleno...«	
20.40 Orkester Andre Kostolanetz	

Ponedeljek, 5. avgusta

8.05 Skladbe Emila Adamiča in Rada Simonitija za ženski zbor	11.00 Pozor, nimaš prednosti!
8.30 Godala v vedrem ritmu	12.05 Zabavna glasba
8.55 Za mlade radovedneže	12.15 Kmetijski nasveti
9.25 Ponedeljkovo dopoldne ob narodni pesmi jugoslovanskih narodov	12.25 Domači napevi za prijetno opoldne
10.15 Glasba za violino in za klarinet	12.45 Ruske narodne pesmi
10.35 Naš podlistek — Kako je bila odkrita Amerika	13.30 Zabavni kaleidoskop
10.55 Vsak dan nova popevka	14.05 Morda si želite to poslušati...?
	15.15 Zabavna glasba
	15.40 Literarni sprehod
	16.00 Vsak dan za vas
	17.05 Glasbene uganke

18.00 Aktualnosti doma in v svetu
18.10 Iz naše fonoteke zabavne glasbe
18.45 Na mednarodnih križpotjih
19.05 Glasbene razglednice
20.00 Lepe melodije
20.45 Kulturna kronika
21.00 Glasbena medigra

Torek, 6. avgusta

8.05 Iz Gluckovih oper	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
8.35 Majhni zabavni ansambli	18.10 Odmevi z gora
8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani	18.45 S knjižnega trga
9.10 Mojstri simfonije	19.05 Glasbene razglednice
10.15 Ljubiteljem operetnih melodij	20.00 Priljubljene slovenske popevke
10.45 Morska suita	20.20 Radijska igra — Odšel brez naslova
10.55 Vsak dan nova popevka	21.23 Serenadni večer
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana
12.05 Zabavna glasba	23.05 Plesna glasba
12.15 Kmetijski nasveti	
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	
12.40 Prizor iz Boitovega Mefistofelesa	
13.30 Vedri zvoki	
14.05 Flavta, oboa, rog	
14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo	
15.15 Zabavna glasba	
15.30 V terek na svidenje	
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Koncert po željah poslušavcev	

Sreda, 7. avgusta

8.05 Opera in balet	15.15 Zabavna glasba
8.55 Otroške razglednice	15.40 Amaterji pred našim mikrofonom
9.10 Glasbena oddaja za cibabane	16.00 Vsak dan za vas
9.25 Popevke v sredo dopoldne	17.05 Promenadni koncert
10.15 Dva hrvatska skladatelja	18.10 Od skladatelja do skladatelja
10.30 Človek in zdravje	18.45 Ljudski parlament
10.40 Pesmi iz ameriške državlanske vojne	19.05 Glasbene razglednice
10.55 Vsak dan nova popevka	20.00 Seviljski brivec, opera v dveh dejanjih
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	23.02 Skupni program JRT — studio Ljubljana
12.05 Zabavna glasba	
12.15 Kmetijski nasveti	
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	
12.45 Pihalni orkester JLA	
13.30 Iz domačih oper	
14.05 Od polke do twista	
14.35 Iz klavirskih del Ludviga van Beethovna	

Četrtek, 8. avgusta

8.05 Divertiment in suita	12.25 Domači napevi za prijetno opoldne
8.30 Naša pevca	12.45 Pri ameriških skladateljih
8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani	13.30 Plesni zvoki
9.10 Vesele počitnice	14.05 Prizori iz komičnih oper
9.35 Petindvajset minut z orkestrom Ray Conniff	14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo
10.15 Cetrtek dopoldanski operni spored	15.15 Zabavna glasba
10.55 Vsak dan nova popevka	15.35 Morje
11.00 »Pozor, nimaš prednosti!«	16.00 Vsa: dan za vas
12.05 Zabavna glasba	17.05 Komorna glasba iz Radia Moskva
12.15 Kmetijski nasveti	17.26 Klavirske skladbe Modesta Musorgskega
	18.00 Aktualnosti doma in v svetu

21.05 Skupni program JRT — studio Ljubljana
23.05 Zaplešite z namil
DRUGI PROGRAM
19.05 S tujih opernih odrov
20.00 Pojeta komorna zbor RTV Zagreb in RTV Beograd
20.45 Zabavni kaleidoskop

Petek, 9. avgusta

8.05 Iz starejše slovenske glasbe	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
8.30 Veliki zabavni orkestri tega tedna	18.10 Ob zabavnih melodijah
8.55 Pionirski tehnik	18.45 Iz naših kolektivov
9.25 Petkovo dopoldne z ansambлом Rimskih virtuozov	19.05 Glasbene razglednice
10.15 Zvočna paleta	20.00 Kratak večerni koncert zbor KUD »Stane Zagare«
10.35 Naš podlistek — Kako je bila odkrita Amerika	20.15 Tedeni zunanje politični pregled
10.55 Vsak dan nova popevka	20.30 Griegovi večeri
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	21.00 Godala za prijeten večer
12.05 Zabavna glasba	21.15 Oddaja o pomorščakih
12.15 Kmetijski nasveti	22.15 Veliki plesni orkestri
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	22.50 Literarni nokturno
12.45 Poje zbor Slovenske filharmonije	23.05 Nočni koncert z mladimi slovenskimi avtorji
13.30 Pol ure pri jugoslovanskih skladateljih	
14.05 Veliki plesni in godalni orkestri	
14.35 Tri novosti iz naše fonoteke	
15.15 Napotki za turiste	
15.20 Zabavna glasba	
15.40 Le veselo, veselo, pastirica	
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Dragulji iz oper	

Sreda, 7. avgusta

8.05 Opera in balet	15.15 Zabavna glasba
8.55 Otroške razglednice	15.40 Amaterji pred našim mikrofonom
9.10 Glasbena oddaja za cibabane	16.00 Vsak dan za vas
9.25 Popevke v sredo dopoldne	17.05 Promenadni koncert
10.15 Dva hrvatska skladatelja	18.10 Od skladatelja do skladatelja
10.30 Človek in zdravje	18.45 Ljudski parlament
10.40 Pesmi iz ameriške državlanske vojne	19.05 Glasbene razglednice
10.55 Vsak dan nova popevka	20.00 Seviljski brivec, opera v dveh dejanjih
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	23.02 Skupni program JRT — studio Ljubljana
12.05 Zabavna glasba	
12.15 Kmetijski nasveti	
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	
12.45 Pihalni orkester JLA	
13.30 Iz domačih oper	
14.05 Od polke do twista	
14.35 Iz klavirskih del Ludviga van Beethovna	

Četrtek, 8. avgusta

8.05 Divertiment in suita	12.25 Domači napevi za prijetno opoldne
8.30 Naša pevca	12.45 Pri ameriških skladateljih
8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani	13.30 Plesni zvoki
9.10 Vesele počitnice	14.05 Prizori iz komičnih oper
9.35 Petindvajset minut z orkestrom Ray Conniff	14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo
10.15 Cetrtek dopoldanski operni spored	15.15 Zabavna glasba
10.55 Vsak dan nova popevka	15.35 Morje
11.00 »Pozor, nimaš prednosti!«	16.00 Vsa: dan za vas
12.05 Zabavna glasba	17.05 Komorna glasba iz Radia Moskva
12.15 Kmetijski nasveti	17.26 Klavirske skladbe Modesta Musorgskega
	18.00 Aktualnosti doma in v svetu

18.10 Turistična oddaja
19.05 Glasbene razglednice
20.00 Skupni program JRT — studio Ljubljana
20.45 Zabavni orkester Alfred Scholz
21.00 Literarni večer
21.40 Goliova »Predsmrtnica« in druge skladbe
22.15 Skupni program JRT — studio Beograd
23.05 Melodije v noči

Petek, 9. avgusta

8.05 Iz starejše slovenske glasbe	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
8.30 Veliki zabavni orkestri tega tedna	18.10 Ob zabavnih melodijah
8.55 Pionirski tehnik	18.45 Iz naših kolektivov
9.25 Petkovo dopoldne z ansambлом Rimskih virtuozov	19.05 Glasbene razglednice
10.15 Zvočna paleta	20.00 Kratak večerni koncert zbor KUD »Stane Zagare«
10.35 Naš podlistek — Kako je bila odkrita Amerika	20.15 Tedeni zunanje politični pregled
10.55 Vsak dan nova popevka	20.30 Griegovi večeri
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	21.00 Godala za prijeten večer
12.05 Zabavna glasba	21.15 Oddaja o pomorščakih
12.15 Kmetijski nasveti	22.15 Veliki plesni orkestri
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	22.50 Literarni nokturno
12.45 Poje zbor Slovenske filharmonije	23.05 Nočni koncert z mladimi slovenskimi avtorji
13.30 Pol ure pri jugoslovanskih skladateljih	
14.05 Veliki plesni in godalni orkestri	
14.35 Tri novosti iz naše fonoteke	
15.15 Napotki za turiste	
15.20 Zabavna glasba	
15.40 Le veselo, veselo, pastirica	
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Dragulji iz oper	

televizija

SOBOTA — 3. avgusta

RTV Zagreb
19.30 Zagrebška kronika
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
RTV Ljubljana
20.30 »Jugoslavija pleše in poje« — prenos iz Kopra
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
20.30 Tedenski športni pregled
20.45 Propagandna oddaja
RTV Ljubljana
21.00 Moderna devica — francoski igrani film
22.30 Poročila

NEDELJA — 4. avgusta

RTV Zagreb
10.00 Kmetijska oddaja
Evrovizija
15.15 Avtomobilske dirke Neurbugm
RTV Beograd
17.00 Prenos športnega dogodka
RTV Zagreb
19.45 Reportaža
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
20.45 »Potujte — obiščite!«

23.38 Sestri violinistki Olga in Sabina Skalar
DRUGI PROGRAM
19.05 Simfonija št. 4 v Es-duru
20.10 Gilbert Becaud — pevec in skladatelj ter Al Cohn z godali
20.45 Komorni intermezzo
21.00 Melodije po pošti

Petek, 9. avgusta

8.05 Iz starejše slovenske glasbe	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
8.30 Veliki zabavni orkestri tega tedna	18.10 Ob zabavnih melodijah
8.55 Pionirski tehnik	18.45 Iz naših kolektivov
9.25 Petkovo dopoldne z ansambлом Rimskih virtuozov	19.05 Glasbene razglednice
10.15 Zvočna paleta	20.00 Kratak večerni koncert zbor KUD »Stane Zagare«
10.35 Naš podlistek — Kako je bila odkrita Amerika	20.15 Tedeni zunanje politični pregled
10.55 Vsak dan nova popevka	20.30 Griegovi večeri
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	21.00 Godala za prijeten večer
12.05 Zabavna glasba	21.15 Oddaja o pomorščakih
12.15 Kmetijski nasveti	22.15 Veliki plesni orkestri
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	22.50 Literarni nokturno
12.45 Poje zbor Slovenske filharmonije	23.05 Nočni koncert z mladimi slovenskimi avtorji
13.30 Pol ure pri jugoslovanskih skladateljih	
14.05 Veliki plesni in godalni orkestri	
14.35 Tri novosti iz naše fonoteke	
15.15 Napotki za turiste	
15.20 Zabavna glasba	
15.40 Le veselo, veselo, pastirica	
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Dragulji iz oper	

televizija

SOBOTA — 3. avgusta

RTV Zagreb
19.30 Zagrebška kronika
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
RTV Ljubljana
20.30 »Jugoslavija pleše in poje« — prenos iz Kopra
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
20.30 Tedenski športni pregled
20.45 Propagandna oddaja
RTV Ljubljana
21.00 Moderna devica — francoski igrani film
22.30 Poročila

NEDELJA — 4. avgusta

RTV Zagreb
10.00 Kmetijska oddaja
Evrovizija
15.15 Avtomobilske dirke Neurbugm
RTV Beograd
17.00 Prenos športnega dogodka
RTV Zagreb
19.45 Reportaža
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
20.45 »Potujte — obiščite!«

kino

Kranj »CENTER«
3. avgusta angleški CS film KROG PREVARE ob 18. in 20. uri, premiera ameriškega filma NA DIVJI ZAPAD ob 22. uri
4. avgusta italij.-nem. film MARINA ob 16. in 18. uri. angleški CS film KROG PREVARE ob 20. uri
5. avgusta italij. CS film UGRABLJENE SABINKE ob 18. in 20. uri

Petek, 9. avgusta

8.05 Iz starejše slovenske glasbe	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
8.30 Veliki zabavni orkestri tega tedna	18.10 Ob zabavnih melodijah
8.55 Pionirski tehnik	18.45 Iz naših kolektivov
9.25 Petkovo dopoldne z ansambлом Rimskih virtuozov	19.05 Glasbene razglednice
10.15 Zvočna paleta	20.00 Kratak večerni koncert zbor KUD »Stane Zagare«
10.35 Naš podlistek — Kako je bila odkrita Amerika	20.15 Tedeni zunanje politični pregled
10.55 Vsak dan nova popevka	20.30 Griegovi večeri
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	21.00 Godala za prijeten večer
12.05 Zabavna glasba	21.15 Oddaja o pomorščakih
12.15 Kmetijski nasveti	22.15 Veliki plesni orkestri
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	22.50 Literarni nokturno
12.45 Poje zbor Slovenske filharmonije	23.05 Nočni koncert z mladimi slovenskimi avtorji
13.30 Pol ure pri jugoslovanskih skladateljih	
14.05 Veliki plesni in godalni orkestri	
14.35 Tri novosti iz naše fonoteke	
15.15 Napotki za turiste	
15.20 Zabavna glasba	
15.40 Le veselo, veselo, pastirica	
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Dragulji iz oper	

televizija

SOBOTA — 3. avgusta

RTV Ljubljana
20.45 TV transverzala
RTV Zagreb
21.45 »Kaj bo s sarajevsko čaršijo?«
22.00 Istrski mozaik — reportaža
22.30 Poročila

NEDELJA — 4. avgusta

RTV Ljubljana
19.30 Zgodba iz serije Denis Pokora
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
20.30 Tedenski športni pregled
20.45 Propagandna oddaja
RTV Ljubljana
21.00 Moderna devica — francoski igrani film
22.30 Poročila

TOREK — 6. avgusta

SREDA — 7. avgusta

ČETRTEK — 8. avgusta

PETEK — 9. avgusta

3. avgusta italijanski film VOJNA SE NADALJUJE ob 20. uri
4. avgusta premiera ameriškega filma NA DIVJI ZAPAD ob 16. in 20. uri, italij. film VOJNA SE NADALJUJE ob 18. uri
5. avgusta italij. CS film UGRABLJENE SABINKE ob 18. in 20. uri

Petek, 9. avgusta

8.05 Iz starejše slovenske glasbe	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
8.30 Veliki zabavni orkestri tega tedna	18.10 Ob zabavnih melodijah
8.55 Pionirski tehnik	18.45 Iz naših kolektivov
9.25 Petkovo dopoldne z ansambлом Rimskih virtuozov	19.05 Glasbene razglednice
10.15 Zvočna paleta	20.00 Kratak večerni koncert zbor KUD »Stane Zagare«
10.35 Naš podlistek — Kako je bila odkrita Amerika	20.15 Tedeni zunanje politični pregled
10.55 Vsak dan nova popevka	20.30 Griegovi večeri
11.00 Pozor, nimaš prednosti!	21.00 Godala za prijeten večer
12.05 Zabavna glasba	21.15 Oddaja o pomorščakih
12.15 Kmetijski nasveti	22.15 Veliki plesni orkestri
12.25 Domači napevi za prijetno opoldne	22.50 Literarni nokturno
12.45 Poje zbor Slovenske filharmonije	23.05 Nočni koncert z mladimi slovenskimi avtorji
13.30 Pol ure pri jugoslovanskih skladateljih	
14.05 Veliki plesni in godalni orkestri	
14.35 Tri novosti iz naše fonoteke	
15.15 Napotki za turiste	
15.20 Zabavna glasba	
15.40 Le veselo, veselo, pastirica	
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Dragulji iz oper	

televizija

SOBOTA — 3. avgusta

RTV Ljubljana
20.45 TV transverzala
RTV Zagreb
21.45 »Kaj bo s sarajevsko čaršijo?«
22.00 Istrski mozaik — reportaža
22.30 Poročila

NEDELJA — 4. avgusta

RTV Ljubljana
19.30 Zgodba iz serije Denis Pokora
RTV Beograd
20.00 TV dnevnik
20.30 Tedenski športni pregled
20.45 Propagandna oddaja
RTV Ljubljana
21.00 Moderna devica — francoski igrani film
22.30 Poročila

TOREK — 6. avgusta

SREDA — 7. avgusta

ČETRTEK — 8. avgusta

Od nog do glave

Prav gotovo se vse zavedamo, da je umivanje nujno potrebno. Vse pa morda le ne vemo, da je suho krtačenje tudi zelo koristno — ne le zdravju, pač pa tudi lepoti. Pospešujemo presnavljanje in krvni obtok ter se borimo proti nečisti, mastni koži.

Na stegnih so zelo pogosto razširjene krvne žilice. Dnevno krtačenje bo pomagalo, krvni obtok se bo pospešil in s tem se bo delno preprečilo neprijetno razširjanje ožilja.

Masirajmo se takole. Začnimo pri stopalu in krtačimo najprej desno nogo z nepretrdno ščetko in nato še levo. Nato s krožnim drgnjenjem masirajmo še stegno, dokler koža rahlo ne pordeči.

Žene se pogosto jezimo, da dobivamo v zrelejših letih vedno večji trebušček. Tudi tu nam krtačenje utegne pri-skočiti na pomoč. Masirale se bomo s krtačo v velikih krogih, in sicer od desne proti levi strani, tako kot poteka črevo.

Tudi dekolte je potrebno masirati in to od spodaj navzgor, torej proti vratu. Na roke ne pozabite in si jih tudi drgnite v dolgih poteg-ljajih, od prstov proti ra-mam navzgor.

Zob si ne bomo čistile samo vodoravno, torej z ene strani na drugo, ampak tudi navpično. S tem bomo masi-rale tudi dlesni, kar je veli-kega pomena.

Ali vemo?

Cepprav so mnoga pravila lepega vedenja, ki so veljala v starih časih danes smešna in so prešla v pozabljenje, morda le ne bo napak, če se na nekaj načel spomnimo, ki so še danes v veljavi. V re-stavraciji jemo perutnino le s pomočjo vilice in noža.

Spagete mirno lahko raz-kosamo z vilico. Ni se nam treba truditi, da bi cele ovija-li okoli vilice.

Zensko da moški vedno na svojo desnico, razen, kjer bi predstavljalo to mesto ne-varnost, zamenjata.

V prisotnosti tujih ljudi in v javnih prostorih se ne če-simo niti ne šminkajmo.

Nekaj za vas

● IZSUŠENA GORČICA

Izsušeno gorčico zalijemo z nekaj kapljicami olja, kan-cem razredčenega kisa in ščepecem sladkorja.

● KOLAČ

Kolač iz kvasenega testa je posebno rahel, če zmešamo kvas s posnetim mlekom.

● SIR

Manjše kose sira zavijemo v vlažno platneno krpo. Trd sir namočimo v presno mle-ko in ga nato dobro ocedi-mo. Spet je mehek in nežen.

● JELENOVA KOŽA

Jelenovo kožo uporabljamo pri čiščenju avtomobilov, oken itd. Umazane jelenove kože operemo v mlačni raz-topini detergenta ali milnice in dobro splaknemo. Zadnji vodi dodamo malo glicerina. Posušimo jih v senci. Suhe jelenove kože zmeščamo ta-ko, da jih zmanemo z ro-kami.

Mali nasveti

● KAKO ODSTRANIMO SADNE MADEŽE?

Ma-dež skušajmo čimprej odstraniti. Jagodnje ma-deže odstranimo z razto-pino vode in boraksa (na kozarec vode dodamo žli-co boraksa). Borovnične madeže namažemo s ki-slim mlekom, nato pa iz-plaknemo z mlačno vodo.

● KAJ MANJKA CVET-LICI-LONČNICI,

da kljub zadostni vodi dobiva ru-menkaste liste in cvetje prične veneti? — Gotovo korenine niso zdrava. Sa-diko morate presaditi in odstraniti gnile korenini-ce. Če pa postanejo sa-mo robovi listja rjavi, je temu gotovo vzrok pre-močno sonce, zato mo-ramo rastlino postaviti v senco.

● ŠKROB

Takoj ko škrob skuhamo, ga po-krijemo s pokrovko ali krpico. S tem prepreču-jemo tvorjenje smetana-ste kožice, ki pozneje tvori na perilu grudice. Kadar kuhamo škrob, mu dodamo nekaj soli. Likalnik se nam tako ne bo ob likanju lepil ob pe-rilo.

Hlače so mnogim ženam priljubljeno domače oblačilo. Za široko športno bluzo porabite 1.60 m / 140 cm blaga

Recepti

Mlad krompir

Mlad krompir lahko pri-pravljamo na več načinov in ahko ga serviramo kot glav-to jed. Ali veste, da krom-pir skuhan s kožico ohrani losti več vitaminov. Vodo, v kateri smo kuhali olupljen krompir, ne bomo vrgli proč, pač pa jo bomo porabili kot taliv k omaki ali juhi.

Krompir z jajci:
1 kg krompirja, sol, poper, paprika, mast, kisla smeta-ua, 4 jajca in peteršilj.

Krompir ostrgajte in ga razrežite na podolgovate koš-ke. Posolite ga in dodajte nekaj popra in paprike ter muškata. V vroči pečici naj-te peče. Po 20 minutah s smetano zmešana jajca po-lijte prek krompirja. Nato potresite še s peteršiljem ali šrobnjakom in servirajte.

Mešani kompot

Za take vrste kompotov moramo izbrati tako sadje, da dobimo okusen kompot. Lahko kombiniramo zelo slad-ko sadje s kislim, sadje sla-be barve z močno obarvanim sadjem. Pri kuhanju tega moramo tudi pomisliti na čas kuhanja, ki ga zahteva določena vrsta sadja. Prime-ren je pri mešanih kompotih način konserviranja z vro-čim polnjenjem. Pri tem lah-ko vsako vrsto sadja posa-mezno skuhamo in ju zmeša-mo šele po kuhanju.

Mastni madeži

Kaj rado se zgodi, da nam kane na preprogo olje ali kakšna druga maščoba. Mast-ne madeže takoj popivnjajte ali obrišite s svilenim papir-jem. Nato podložite mesto s krpo, maščobo pa skušajte odstraniti s trikloretilenom. Pri delu imejte odprto okno, zakaj vdihavanje le-tega lah-ko škoduje. S čisto krpo

nato zdrgnite umazano me-sto. Poguma ne smete izgu-biti. Če vam ob prvem pos-kusu madež še ni izginil, poskusite še enkrat.

Marelični cmoki

¼ kg pretlačene skute zme-šaj z 2 rumenjakoma in s 3 dkg presnega masla. Prilij pol osminke litra kisle sme-tane, sol in toliko moke, da dobiš rahlo testo. Ugneti ga kakor za vlečeno testo in razvaljaj precej debelo. Nare-ži kosce, vanje zavij mareli-ce, ki si jim odstranila ko-ščico in kožo ter jih povalja-la v sladkorju. Cmoke stres-i v posodo z vrelo slano vodo in počasi kuhaj nekako 7 mi-nut. Odcejene zabeli z drob-tinami in maslom ali mastjo ter potresi s sladkorjem.

Breskova omaka

Vzemi iz 7 breskev koščice, jih zmeščaj v loncu s slad-korjem, vodo in vinom. Nato naredi prižganje kot za dru-gre omake, prideni breskve in tekočino, v kateri so se ku-hale, zalij, če je treba, z vi-nom in vodo ter prideni malo soli in sladkorja.

Boginje ljubezni

BB ali CC?

Vsak čas ima svoj tip ženske lepote. Včasih je tudi vsaka dežela imela svoj »ideal ženske« — v današnjem civiliziranem svetu pa teritorialne meje ne pomenijo dosti. Tudi se tip ženske lepote zaradi hitrega življenjskega tempa in zaradi hitrega prilagajanja sodobnega človeka novim okoliščinam spreminja hitreje, kot se je včasih. Ozmimo se samo v kratko zgodovino filma in izmerimo razdaljo med Greto Garbo in Brigitte Bardot! Ali imata skupnega sploh še kaj drugega kot to, da sta istega spola (čeprav je videti ob BB Greta skoraj brezspolna)?

Občinstvo izbira

Mislím, da je ugotavljanje tipa ženske lepote v določenem času na primeru filmskih zvezd upravičeno. Film namreč najpopolneje in najhitreje odraža (obenem pa delno tudi diktira) spremembe v splošnem okusu, in to iz dveh razlogov: ker sega do najširših množic in ker

ličnih tipov žensk: publika pa si izbere tisto, ki v določenem trenutku ustreza njihovim predstavam o »idealni ženski«, in jo povzdigne v »boginjo ljubezni« (!).

BB: čista čutnost?

Zadnja izbranka je bila, to lahko mirno trdimo, **BRIGITTE BARDOT**. Na prestol se je povzpela, ko je

svet je čist in tak kot prvi trenutki Zemlje. Kakšno moč ima nad njo smrt?

Lahko bi jo imenovali posvečeno pošast in jo postavili ob von Stroheima, Marlene Dietrich, Bette Davis, Jamesa Deana in Marlona Branda. Polovici publike je idol, druga polovica jo je izobčila. Obenem vzbuja v gledavcu ljubezen in sovraštvo. Pridigarji in šolniki razkrinkavajo in bičajo njeno moralo (njeno zasebno življenje je prepleteno z njenim filmskim likom!), njeni privrženci srdito branijo njeno pravico do ekscentričnosti (čudaštva), kot pač oproščajo škan্দale genijem.

Film

BB seveda ni samo enostavno poosebljenje čutnosti. V resnici je nerazvzljivo komplicirana: nikoli ne veš, ali bo na določeno situacijo reagirala s solzami, jezo, razorožujoče ljubkim nasmehom, opravičilom, zapeljevanjem ali z nasilno osvoboditvijo. Je prikupno razuzdana, toda rahlo izgubljena; prešerna, a ponižna; hkrati hudobna in plemenita; položna muham, ki ne izdajajo samo lahkotne vedrine, ampak tudi zanikanje doslednosti, sorodno obupu; uklonljiva je kot otrok, toda k svojemu cilju gre brez ovinkov kot moški...

Ne mislim se opredeljevati za ali proti takemu tipu ženske kot »idealu ženske« in ocenjevati, kaj pomeni dejstvo, da je BB »na prestolu«.

Brigitte Bardot v Vadimovem filmu »Uzda okoli vratu«

Naj zadostuje ugotovitev: ne glede na to, kakšna BB — vsekakor je točen odraz svojega in našega časa. Vendar pa napravimo korak naprej in se vprašajmo: ali se že mogoče pojavlja nova,

bodoča »boginja ljubezni«

Izmed vseh filmskih zvezd, ki so se rodile v zadnjih letih, najprej pritegne našo pozornost zaradi svojega hitrega vzpona (preko dvajset filmov v štirih letih) **CLAUDIA CARDINALE** — CC. In lahko ugotovimo, da je ne le od B do C korak naprej, ampak je tudi od BB do CC precejšen napredek.

Lahko bi celo rekli, da CC nima predhodnice v bližnji filmski preteklosti. Postala je filmski »simbol ženske«, ne da bi se v časopisu pojavila ena sama zgodbica iz njenega zasebnega življenja. Brez škandalov, brez »sladkega življenja« — in tudi brez »sexy« vlog (z izjemo »Stranpoti«) si je pridobila silno popularnost.

Tudi pri CC je telo važno (Alberto Moravia mu je posvetil celo knjigo), tudi ona je »simbol ženske« — toda ne v takem smislu kot BB. Claudia ni simbol spolnosti kot Brigitte, ampak bi jo lahko imenovali »filmski simbol neveste«. Alberto Moravia jo je v svojem slavnem intervjuju, ki ga je imel z njo za časopis »Esquire«, že imenoval »bodočo boginjo ljubezni« in tako oznanil ne le nadaljnji vzpon njene slave, ampak tudi spremembo (mirno lahko rečemo tudi: napredek) v splošnem pojmovanju ženske lepote, spolnosti in ljubezni v filmu. Po teoriji, ki smo jo uporabili na začetku, pa je ta sprememba nujno tudi odraz časa. Zato je še toliko bolj razveseljava.

(Končno sodbo o Claudiji Cardinale in o tem, kakšno vlogo bo odigrala in ali je res odraz neklih splošnih teženj razvoja, bo mogoče dati šele čez nekaj let. Toda zdi se mi, da ta posplošitev, čeprav mogoče prezgodnja, ni v bistvu zgrešena).

Dušan Ogrizek

Claudia Cardinale v Fellinijevem filmu »Osem in pol«

njegov komercialni značaj čim točneje prilagajanje okusu občinstva. Seveda film ali konkretnije: prevladujoči tip ženske filmske lepote v določenem obdobju — ni samo rezultat sprememb v okusu publike — ampak filmska industrija s sredstvi reklame tudi sama mogočno vpliva na oblikovanje okusa publike. Pač pa je nedvomno važnejši prvoten vpliv v obratni smeri: publika sprejme ali odkloni določen tip ženske kot »simbol ženske«, kot svojo »boginjo ljubezni«.

Ne zadostuje samo nekaj škandalov, dobra reklama, prijeten obraz in lepo razvito oprsje, da bi neko dekle postalo »simbol ženske« filmski publiki v določenem trenutku. Treba je več: treba je, da je to dekle tako, kot bi si v tem trenutku želele biti njene vrstnice in tako, kakršne bi radi moški, da bi bile ženske, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju. Filmski producenti vedno »ponujajo« vrsto raz-

cela generacija deklet prevzela njen »konjski rep« in našobljena usta in ko je generacija fantov začela kupovati njene slike.

Kakšna pa je zadnja »boginja ljubezni«? Njeno bistro je jasno: to je poosebljenje neopoganstva, ki se je rodilo iz razočaranja nad evropsko moralno, politično in versko tradicijo. Težko je to bolje izraziti, kot je storil francoski kritik Michel Mourlet, ko je napisal naslednje vrstice o BB, za katere mu je dal povod prelomni film »In bog je ustvaril žensko: »Zival. Telo brez duše, toda kakšno telo! Čista čutnost, ženska in igravka, divja. Gola pod svojo bluzo, kipeča kot prezrel sadež. Stvaritev Narave, kot potoki in zvezde. Da se pre rodiš v kozmos: položi jo na obalo, v mehki pesek in jo vzemi. Pleše pod spletom las, človeško božanstvo, plen obsedenosti poželenja. Edini jezik, ki ga razume, je jezik čutne naslade. Toda: kakšen užitek je pogovor z njo! Njen

»UGRABLJENE SABINKE«, ki so jih Italijani posneli v naši državi, niso seveda nič drugega kot še en (pod) povprečen spektakel naših sosedov. Film je režiral Richard Potier, igravska zasedba pa je vsaj nekoliko privlačna: Roger Moore, Mylène Demongeot, Scilla Gabel, Folco Lulli, Jean Marais, Rossana Schiaffino.

»NA DIVJI ZAHOD« je film odličnega terceta komikov — bratov Marx. Ameriške filmske komedije tridesetih let so se naši publiki že zelo priljubile, njihovo popularnost pa bodo bratje Marx — Groucho, Chico in nemi Harpo prav gotovo še povečali. Film je leta 1940 režiral Edward Buzeli.

Sočasno se je spet spomnila prizora z vratarjem; zmedeno je strmela v mimoidoče, potem se je obrnila, se vrnila nekaj korakov in skozi ozka vrata iz temno rjavega, lesketajočega se lesa, ki so se neslišno odprla, vstopila v razkošni hotel.

Fabio Crepez, opoldne

Pozvonil je pri vratih najvišjega nadstropja stare hiše v Calle del Caffatier in odprla mu je Celia, Giuliettina sestra. Fabio je le dva ali trikrat videl Celio; imela je dvajset let in je bila leto dni mlajša od Juliette; videti je bila sveža, živahna in odljudna, imela je jedro majhno postavilo in zagoren, nežen in odločen obraz, ki se še ni povsem razvnel; v Padovi je študirala medicino; v času semestra se je sleherno jutro vozila v Padovo, tako mu je nekoč povedala Giulietta.

»Kakšno presenečenje!« je rekel Fabio. Še nikdar je ni srečal pri Giulietti. Sestri se nista sovržili, toda Celia je bila pridna hči, Giulietta pa črna ovca družine.

Ne da bi ga pogledala, je rekla: »Giulietta je doma. Le vstopite! Leži se v postelji.«

Fabio je zadržal nasmešek, čeprav je iz dekletovega glasu razbral, da je le stežka priznala svoj odnos s sestro. Iz sobe je zaslišal glasbo. Giuliettino stanovanje je obstajalo le dve veže, kuhinje in sobe, ki pa je bila majhna dvorana. Za trenutek je prisluhnil glasbi. Brahms, je ugotovil.

Celia je izginila v majhni kuhinji, od koder je očitno prišla, kajti nosila je sestrin predpasnik. Fabio je slekel plašč in ga dal prek stola v veži. Preden je stopil k Giulietti, je pogledal v kuhinjo.

»Kaj neki delate?« je vprašal.

»Zajtrk.« je odgovorila Celia. Obdana s paro, ki je pihala iz kotla z vročo vodo, je bila za spoznanje bolj sproščena in zasebnjša kot med vrati.

»Šest minut,« je rekel Fabio, »toda natanko, prosim!«

Nebogljenost ga je gledala. Stopil je k njej, ji del d'ani prav nežno na boke in jo poljubil na levo stran brade, tik zraven ustnic. Potem je dejal: »Jajce je zame.«

Majhno ukano je izpeljal tako zanesljivo in naglo, da je obstala kot ukleta. Moja stara, preizkušena ukana, je pomislil, njena najboljša plat je, da ni nikdar preračunana; kar sama pride. Nekaj sekund sta zrla brez sape drug v drugega, potem pa je Celia storila nekaj, kar ni pričakoval: pokazala mu je jezik.

Zelzel je le bežen dotik, nič več. Zelja, da bi se dotaknil te prikupne male sramežljivke, ga je presenetila podobno kot samo dekle. Zdaj, ko mu je uspelo vzpostaviti ne zgolj običajen odnos, ga je nepetost zapustila. Obrnil se je in odšel iz kuhinje.

Odprl je vrata majhne dvorane, kjer je v najoddaljenejšem kotu stala Giuliettina postelja, in natančno zaslišal glasbo. Giulietta ga je zagledala in se nasmehnila; ničesar ni rekla, le z desnico je zakročila in iztegnila kazavec; Fabio se je poslušno obrnil, zaprl vrata in počakal, dokler ni oblekla kimono, ugal je in zaznal, kdaj je bila nared, pa se obrnil, ko mu je bosonoga prišla naproti po velikih rdečih kamnitih ploščah. Objela ga je in poljubila; objemaje dekle krog vratu, je znaznal nežno, izžarevajočo toploto njenega telesa, tenak, lesketajoč se film, ki je bolj kot rahel vonj parfuma in bela pa črna svila spalne srajce in jutranje halje izdajal obrise njenih ramen, laktov in prsi. Kakor sestra je bila majhna in vitka, toda medtem ko je bila Celia samo vitka, je bila Giulietta skoraj koščena. Koščena in naelektrjena. Fabio je vzel v dlan nekaj pramenov njenih črnih las. »Coccola,« je rekel, »zazeblo te bo v noge, če boš stala tukaj.« Sepetal je, da bi ne motil glasbe.

Po prstih, posnemajoč nagle baletne korake, je z dvignjenimi rameni in rokami ob telesu odšla k postelji in zlezla vanjo, ne da bi slekla kimono; potem je tiho obležala, pokrita do brade. Fabio je videl, da posluša. Zatopljen je bila v igranje.

Tiho je stopil k enemu izmed obeh oken, kjer je stal radijski sprejemnik z gramofonom, in pogledal na ovitek, ki ga je Giulietta odložila na okensko polico. Brahms, kvintet opus 34 za godala in klavir. Pravkar so bili pri adagiu; Fabio je občudoval, kako so violine jasno vzdržale fermate. Quintetto Chigiano. Kolikor mogoče so

brzdali Brahmsovo zanesenost, igrali so ga rezko, skoraj suho, skladje njegove vere v človeka so uvrstili v zaporedje čistih melodičnih kretanj; najboljše, kar nam nudi 19. stoletje, je pomislil Fabio; muzicirajoči idealistični meščan, vendar brez hinavščine, svobodomiselni vzpon in poduhovljena kultura, Brahms je veroval vanju, Fabio je bil prevzet, kadar je slišal dobre Brahmsove stvaritve — dobre so bile vselej, če jih ni kvarila vznesenost, »sredi dvojnega koncerta šušlja Brahmsova patetična brada, je nekoč napisal neki Fabiov prijatelj, kritik — prevzet in ginjen je bil ob misli, da je Brahms z malce kulture, tenkočutno svobodomiselnostjo in ubrano zamotan ritmom poskušal nasprotovati Wagnerjevemu opoju in Brucknerjevi slonovski religioznosti. Chigiano ga je igral čudovito krhko, skoraj kot sodobnika, nenadoma je bilo v glasbi nekaj brezdnanje obupnega; prav tako bi tudi sam igral kvintet opus 34, če bi znal tako igrati, je pomislil Fabio.

Pogledal je skozi okno. Z Giuliettinih oken je bilo običajno med dvema strehama videti trikoten izsek lagune, bila je modra, ker so bila okna obrnjena proti severu in je sonce ležalo za hrb-

A. A. BEG

tom, kos modre lagune in za njim del belih zidov otoka s pokopališčem, toda danes ni bilo ničesar. Danes je bilo spričo megle videti le kot sepija rjave, kot oker rdeče strehe iz okroglih opek. Tako ne znam igrati, je pomislil Fabio. Spomnil se je, kako je po vojni mislil, da bo uspel kot solist, delal je kakor blaznež, vendar je moral odnehati. Skoraj deset let premora zaradi politike, deset let, izpolnjenih s špansko vojno, podalnim delom proti fašizmu, svetovno vojno in partizanskim bojevanjem, ni bilo mogoče nadomestiti. Skoraj neverjetno, da je zadoščalo še za orkester opere Fenice. Vendar še vsekakor dostojna rešitev napetih odnosov med njegovo violino in političnimi prepričanji. Tako je bilo torej: preprosta vrnitev v Benetke, ko je bilo vse končano; iz požara stoletja — ki je, mimogrede, plamtel dalje — je rešil le na pol žrtvovano violino in jo na pol dobro igral dalje, podobno polovični strasti do mladega dekleta, ki je prav tako nasedlo iz drugih razlogov, staromodnega, prezgodaj dozorelega dekleta, ki je samo živelo v majhni dvorani na pristrežju hiše v Calle del Caffatier, z okroglimi strešniki in kosom lagune pred oknom, s konservirano glasbo Josquina de Prèsa, Mozarta, Brahmsa in Debussya. Globoko spodaj je Fabio videl dvorišče zapuščene majhne palače, ki se je dotikala hiše, kjer je stanovala Giulietta, dvorišče z arhitekturnimi ostanki in starimi kipi. Arhitrav, delci stebrov in torze nekakšne boginje.

Kvintet je izzvenel v tihem hreščanju gramofonske igle. Fabio je dvignil ročico in izklopil gramofon. Pogledal je Giulietto in dejal: »Opoldne bo kmalu. Lenoba si.«

»Ah,« je rekla, »kaj morem za to. Včeraj smo

v Chioggi cingljali za RAI in se vrnili šele krog druge ure po polnoči.«

»Ljubljenska občinstva,« je rekel Fabio. »Je bilo hudo?«

Prikimala je in puhnila dim cigarete. Fabio jo je spoznal, ko je še pela v zboru opere Fenice; vendar je bilo že tedaj očitno, da s svojim glasom ne bo uspela v operi. Imela je prikupen, droben glas in zdaj je prepevala šlagerje in popevke, vendar tudi v tej zvrsti ni postala ljubljenska občinstva. Očarljiva je bila, vendar je imela preveč okusa, da bi lahko uspela. Prireditelji zabavnih večerov, ljudje, ki imajo čisto šteti čut za učinek nasprotij, so jo radi vtikali med nastope lesketajočih se koz in sijočih krav, ki jih občinstvo obožuje. Menili so, da daje Giulietta »sporedu posebno barvo«. Merili so na občutek odtujenosti, zgubljenosti in ganljivge osamljenosti, ki je zavel v dvorano, kadar je zapela Giulietta; vse je utihnilo, za nekaj minut je v srcih vzbudila komaj zaznavno občudovanje, polno odtujenosti in strahu, prav tolikšno, da so se ljudje nato laže znova vdali optimistični izkušnosti zvezd. V tej zvrsti uspeš, le takšen posluh je treba imeti, kot ga ima Chigiano za Brahmsa. Vsekakor pa je Giulietta zaslužila, kolikor je potrebovala za življenje, čeravno bi ji ne bilo treba, ker je imela bogate starše. Toda že zdavnaj ni več stanovala doma.

»Tri tedne te ni bilo videti,« je rekla.

»Čemu me nisi poklicala?« je vprašal. »Če bi hrepenela po meni, bi mi bilo treba le povedati.«

»Zelo sem bila zaposlena,« je rekla. »Skoraj vsak večer sem morala kje cingljati. Saj vendar veš, kako je pred božičem.«

Fabio je razumel namig. »Oprosti, da se o božiču nisem oglasil,« je rekel. »Božiča ne praznujem. Sovražim ga.« Potem je pristavil: »Vrhu tega si se mi o zadnjem srečanju zdela raztresena.«

Tako jo je spomnil, da ga je, ko sta se poslednjič sestala, dvakrat povprašala, kaj sodi o nekem znanem beneškem igravcu.

»O, Fabio!« je vzklila, »čemu si vselej vse zapomniš? Da, raztresena sem bila.«

Tedaj je koj vedel, da je začela eno neštevilnih kratkih doživetij, posledico preproste radovednosti.

»Tako vidiš,« je odgovoril, »čemu bi torej govorila o božiču in treh tednih.«

Vstopila je Celia z zajtrkom. Pladenj je položila na majhno mizo zraven Giuliettine postelje.

»V kuhinji nisem našla nobenega jajca,« je rekla Fabio. Razbral je zadoščenje v dekletovem glasu. Veselila se je, ker mu je lahko zasolila in hkrati prikrito ošvrnila sestro. V Celijini kuhinji bo vselej dovolj jajc.

»Jajce si hotel!« je vzklila Giulietta. »Ko bi bila vedela, da prideš!«

Fabio se je razveselil nemarnega, neresnega obžalovanja, ki je spremljalo njen zaskrbljeni vzklit. Med obiski v Calle del Caffatier je običajno prinesel s seboj tudi karkoli za pod zob; v Giuliettini kuhinji je bilo marsikaj, vendar običajno ne tisto, kar je človek potreboval. Najti je bilo vrečke s kardamonom, sardelne konzerve, steklenice sadnega soka, na mizi ali v torbi pa čudovito majhno zmešnjavo koprca, artičokov in slivovih kolačkov, zato pa le redkokdaj jajca, olje, kruh in vino. Če mi bo nekoč poskušala pripraviti kaj poštenega, ne bom več prišel, je pomislil Fabio.

Celia je nalila čaj. Prinesla je le dve skodelici. Očitno ni nameraval zajtrkovati. Giuliettin predpasnik je odložila že v kuhinji. Nosila je včasito pleteno obleko peščene barve. Lasje so bili za spoznanje svetlejši kot sestri. V nasprotju z Giulietto je imela kratko pričesko.

»Kakšna se ti zdi, Fabio?« je občudovaje vzklila Giulietta. »Mar ni lepa?«

Fabio ji ni odgovoril. Celia je razsrjena rekla: »Prismojena si, Giulietta.«

Res je bila lepa. V dragi majhni obleki je bila podobna dragoceni brezhibni lepotic v okviru. Za trohico preveč brezhibni, je pomislil Fabio. V mislih je njeno obleko primerjal z Giuliettini, ki se ni mogla odpovedati staremu židovskemu krojaču, ker sta se spoprijateljila. Oblačil jo je ljubko, vendar hudo starinsko. Večkrat je poskušal svojo ljubljenco ozaljšati kot cirkuškega konjca, tako da je moral Fabio, če ni hotel najhujšega, spremljati Giulietto v Palazzo Labbio,

Moj Miki

Nekega sončnega dne mi je soseda, ki stanuje nasproti mojih sorodnikov, rekla, naj ji pripeljem koga, ki ima rad pse. Povedala mi je, da ima njeva psička Leli dva mladiča in da bi ju rada oddala. Obljubila sem ji, da bom že koga našla.

Ko sem prišla domov, sem takoj vprašala mamico, če bi lahko imela psa. Sprva je nasprotovala, vendar je končno le privolila.

Drugi dan sem odšla k sosedi in dobila lepega, belega psička. Star je bil komaj tri tedne. Teta mi je dala šal, da sem ga vanj zavila, ker je bil dan oblačen in deže-

bivališče. Toda kmalu je začel stopicati po kuhinji in se plašno ozirati po kotih.

Imela sem ga že dva dni, ko sem se spomnila, da še nima imena. Nekdo mi je predlagal, naj bo Dick. Ta predlog sem povedala mami, toda dejala mi je, da je to ime za velikega psa. Rekla mi je, naj bo raje Miki, ker je tako majhen. Pri tem je tudi ostalo.

V enem tednu je postal čisto domač. Toda vsako dopoldne je bil sam doma. Mamica je bila v službi, jaz pa v šoli. Ko sva se zjutraj odpravljali z doma, je žalostno sedel pri vratih in cvilil, ker je vedel, da bo zopet sam. Tako je mama odločila, da ga daja stran. Najprej tega sploh nisem mogla razumeti, potem pa sem sprevidela, da je tako bolje. Dala sem ga nekim ljudem v Ljutomer.

Večkrat mi pišejo, kako se ima. V nekem pismu so mi med drugim pisali, da se najbolje počuti, kadar se vozi v avtomobilu.

Upam, da mu je dobro, saj je njegova nova lastnica neka starejša in dobra žena.

Aleša Breskvar,
6. razred

mlada rast

ven. Zavitega sem položila v torbo tako, da je gledala ven samo majhna, bela glavica.

Ko sem ga prinesla domov, sem ga položila v škatlo, kjer sem mu že prej pripravila udobno ležišče.

Nekaj časa se ni in ni mogel privaditi na svoje novo

Potem sem ji mirno zaupal

V hladnem jutru sem odšel z doma. Oprtal sem torbo, vzel nekaj kruha, dve pasteti in steklenico črne kave. Namenil sem se na Potoško goro. Pot je bila kaj kratkočasna. Ptice so pele v pozdrav svetlemu dnevu. Vso pot sem mislil samo na užitek, ki mi ga je nudila svežina jutra. Lep bo razgled,

sem dejal, zares lep. Pot se je že začela strmo dvigati. Hodil sem hitro. Zagledal sem srno z mladičem. Približno sem se in opazoval drobnega žival, ki se je dobrikala materi. Pozabil sem na vse. Premišljal sem, kako lepa je narava, ki ustvari tako prijetno bitje, kot je ta mala vitka srna. Tudi ona čuti, da

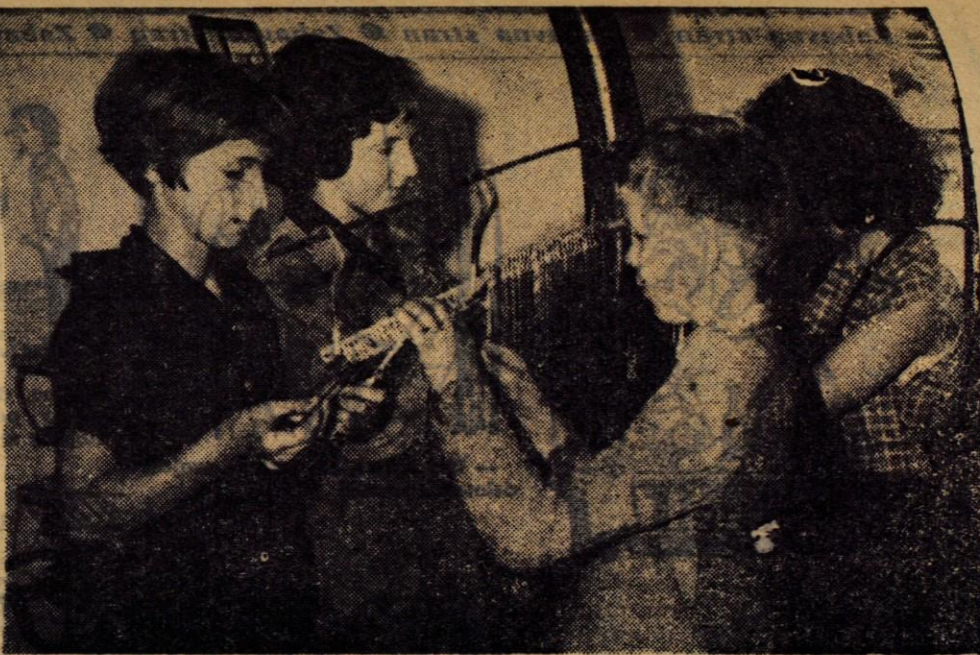
Vrsta tragedij v še večji tragediji

(Nadaljevanje s 3. strani)
kamenja, ki skriva pod seboj nedolžne žrtve. Bilo pa je tudi nekaj takih, ki so po prav neverjetnem naključju ostali živi. Drugo vprašanje je bilo, kako priti do njih. Včasih je bilo to skoraj nemogoče. Neki ženski, ki se je oglašala iz globine ruševin, so po cevi pošiljali hrano. Šele s primernimi tehničnimi sredstvi jim je uspelo priti do nje. Takih primerov je še veliko. Lahko bi v nedogled naštevati pretresljive drame, družinske tragedije, ki jih je bilo na vsakem koraku ve-

liko. Lahko bi pripovedovali o človeku, ki je izgubil starše, več sester in bratov, sočustvovali bi s tistimi, ki čakajo, kaj bo vsak trenutek zvedel ali bral, lahko bi, lahko bi...

Vemo, da nesrečni makedonski ljudje občutijo ponudeno roko, da občutijo milijone ponujenih rok. Iz naših žil je stekla kri za ranjene in ne bo prenehala teči, dokler se ne bo na obzorju porušenega mesta rodilo novo življenje...

TONCI JALEN

V »Okovju« v Kamni gorici so v počitnicah zaposlili precej učencev

Dogodek s počitnic

Letos sem preživela svoje počitnice v Rovinju, majhnem obmorskem mestecu. Kraj ima zelo lepo lego, zato je tu tudi bolnica za kostno tuberkulozo.

V bližini mesta je v majhnem zalivu sredi borovega

gozda prava graščina, dom nesrečnih bolnikov. Prve dni sem le od daleč gledala streho, ki se je videla izza zelenih borovcev. Vreme pa ni bilo vedno le sončno in kmalu sem se naveličala svoje okolice, tako da sem nekega dopoldne odšla s starši na sprehod.

Pot nas je vodila najprej ob morju, potem pa po gozdu in kmalu smo se znašli tik nad bolnico.

Že od daleč smo slišali čebljanje kot v panju in razlagali smo si, da je to govorjenje otrok, saj njihova grla gotovo niso bolna.

Sedaj smo se o tem tudi prepirali. Na terasi so bile postavljene postelje in ni minilo pet minut, ko so nas otroci opazili in pričeli mahati. Najprej z rokami, potem z robci in višek svojega veselja pa je eden izmed

malčkov pokazal s tem, da je potegnil s postelje rjuho in nam z njo odzdravljaj.

Priredili smo jim kar celo zabavo. Mahali smo jim kakke pol ure, dokler nas niso roke že pošteno bolele. Pomislila sem, kako srečni bi bili ti otroci, če bi lahko vsaj hodili in odšli domov med svoje domače. Dala bi jim del zdravja, če bi vedela, da jim bo koristilo. Toda njihovo okolje se nikoli ne menja in v zabavo in veselje jim je le, če zagledajo na gozdni poti zdravega človeka.

Toda prišla bo zima, zapihala bo mrzla burja in gotovo bodo ta drobna telesa umaknili v sobe in upadlo jim bo še zadnje upanje, da bi prišli v stik z zunanjim svetom.

Vladka Pogačnik,
Kranj

Za vse pride dan maščevanja

Mimo hiše stopajo vojaki. Na okno udarjajo dežne kaplje, koraki se izgubljajo v

gluho temo. Sedimo v polmraku. Mama pripoveduje:

»Bil je prav tak večer, ko smo zvedeli, da so na Jezerskem vrhu zajeli skupino nemških vojakov, ki so hoteli prek meje domov in se izogniti kazni. Proti večeru se je pomikala mimo oken skupina ujetnikov. Slonela sem na vežnih vratih — je pripovedovala mati — ko zagledam med ujetniki moža, ki je aretiral mojega očeta, da so ga poslali v nemško taborišče.«

Kar si želel drugim, skušaj sam — sem si mislila — kaj ti življenje je pravično.

ELCI VREČEK,
6. raz. osnovne šole
Preddvor

Videla sem ježa

Zadnjič sem doma delala butare. Pod listjem je nekaj zašumelo. Mislila sem, da je miška. Pobrskala sem s palčko po listju in zagledala ježa. Sprva sem se zelo prestrašila. Odskočila sem. Jež pa jo je ubral proti vodi. Če bi videli, kako lepo je plaval! Toda naenkrat ga je zagrabil vrtnec in jež se je prav gotovo potopil. Nisem ga več videla.

Brane Tekavec,
8. razred

Branka Zadnikar,
5. raz. osnovne šole

Brez besed

— Kaj vpíšeš, saj nisi na svojem delovnem mestu!

Odlično, dragi! Kako ti je vendar uspelo popraviti televizor? Tisti mojster se je pa tako mučil.

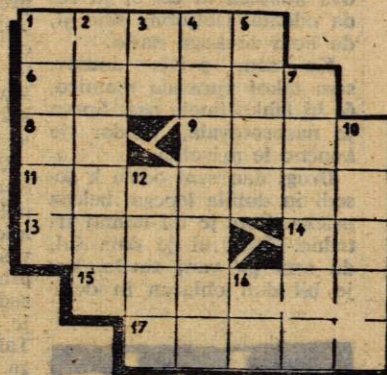
Ne vtikaj povsod svojega nosu!

Mama, očka ne more odgovoriti, ker ima polna usta!

Križanka št. 28

Križanka je magična, zato velja prva številka za opis vodoravno, druga pa za navpično.

1., 1. pol svilena tkanina, 6., 2. okrasni kipec, 8., 3. kazalni zaimek, 9., 12. vojaška utrdba, 11., 4. ljubezensko pesništvo, 13., 5. nekateri, 14., 6. medmet, 15., 7. globača, grapa, 17., 10. možic.

Rešitev križanke št. 27

Vodoravno: 1. program, 8. repri-za, 9. TS, 10. amin, 11. ona, 12. riba, 14. CI, 16. uvodnik, 18. sodarna.

— Že zopet sem pozabila plačati elektriko. Ali mi lahko posodite nalo toka!

Ali hočete, da vam mali odstopi svoje mesto?

Zbolel sem za neko težko boleznijo živčnega izvora in zato me je zdravnik poslal v bolnico na zdravljenje. Jemali so mi kri in mi jo potem zopet dajali, jemali so mi kislino, dajali so mi injekcije — vse sem dobro prestal, zato mi je zdravnik rekel: »Če boste še obiske tako junaško prenašali, vam bom z obema rokama podpisal, da boste uspeli v življenju.« Po tej izjavi sem z velikim strahom pričakoval prvi obisk.

čil v nočno omarico, pod posteljo in nekaj v pižamo. Ko so odložili vse vreče in zavoj, so posedli na mojo posteljo in me pričeli spraševati po zdravju: »Kaj ti dajo jesti?« »Mleko... juho... kompot... kislino mleko...« »Kislo mleko?!?!« se začudijo sorodniki. »Kislo, da, zakaj?« »Ubogi človek, ti imaš vendar preveč kisline?! To te bo ubilo!« Popravil sem svoj položaj v

»Kaj pa tare tistega v kotu?« »Razlil se mu je žolč...« »Zato je tako rumen. Kdaj se mu je to zgodilo?« »Pretekli torek okrog desetih.« »Kaj pa tisti poleg njega?« »Slabo srce ima in rano na želodcu.« »Ni videti. Srce... Zakaj pa ne leži?« »Ne sme ležati — zadušil bi se.« »Kaj pa je tistemu starcu?« »Ničesar še ne vedo. Pregledujejo ga...«

»Zakaj uboga ženska? On je ubog. On. Visi med življenjem in smrtjo, ona pa bo posedela pri njem pet ali šest minut, potem pa... dekolte, črne nogavice, črne oči, ej...« branim kolega bolnika in gledam svojo ženo, ki ima prav tako črne nogavice in črne oči. Ona mi pa je zno zabrusi: »Kaj pa naj dela? Naj ostane tukaj? Ali pa naj gre bosa domov?« Nisem ji mogel več odgovoriti, ker so starši prekinili najin razgovor: »Ali so tisti otroci pod njegovo posteljo njuni?« »Kako njuni?!« pravi veselo stric, »to so vendar moji sinovi!« Končno so se le pričeli odpravljati. Stric je poiskal sinove pod posteljo mojega soseda — ostali pa so se postavili v vrsto, da bi me za slovo poljubili. Ko so odšli, sem se veselo nasmejal in rekel zdravniku:

»Zdržal sem! Zdržal sem, tovariš doktor! Podpišite mi!«

On pa me je žalostno pogledal: »Četrtri obiske bo najbolj kritičen. Takrat boste, ali obupali ali...«

Po tretjem obisku so me premestili v bolnico za živčne bolezni. V svoje starše sem metal pomaranče, feferone in žive kokoši.

MILE POPOSKI

Obisk pri bolniku

Ko je bila ura točno tri minute čez dve, so planili v sobo moji starši, sorodniki in prijatelji — obloženi z velikimi košarami in zaviti. Bilo jih je dvajset, da ne štejem še štirinajst otrok.

Prinesena darila (10 kg pomaranč, 6 kg limon, 12 kg jabolk, 2 kg grozdja, 2 kg klobas, 3 kg breskev, 5 kozarcev ajvarja, 2 kozarca feferonov, 1 liter slivovke, 2 liter vina, pečenega piščanca in živo kokoš sem natla-

postelji, oni pa so nadaljevali s spraševanjem.

»Kaj še dobiš?«

»Sir...«

To je bilo pa že preveč. Tedaj so sorodniki, ki so sedeli na moji postelji, vsi brez razlike poskočili in zakričali, kot da me ubijajo:

»Sir ti dajejo?!?!«

»Ampak brez soli,« sem izdavi smrtno preplašen.

To jih je malo pomirilo, zato so začeli znova spraševati.

»Saj se brez tega vidi, kaj mu je — ošpice ima.«

»Kaj pa je tisti z dekoltejem?«

»Nič ji ni.«

»Zakaj se je pa potem zavalila na njegovo posteljo?«

»Prišla je na obiske k tistemu, ki ima slabo srce, pa ne sme sedeti na njegovi postelji, ker bi ga lahko najmanjši pretres ubil.«

»Ali je njegova žena?«

»Da.«

»Uboga ženska!«